

Natura 2000-gebied Dinkelland

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Dinkelland**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
 - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Dinkelland**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

Als onderdeel van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek, zoals aangewezen bij besluit van 26 januari 1983 (NLB/GS/GA-54632), komen te vervallen: de in paragraaf 3.5 van de Nota van toelichting van dit besluit bedoelde terreindelen, welke zijn aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage A bij deze Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijksma
d.d. 4 juli 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Dinkelland inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Dinkelland aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Dinkelland, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Dinkelland gevormd uit het Habitatrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Dinkelland aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Dinkelland" en onder nummer NL9801021 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor drie prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Dinkelland (landelijk gebiedsnummer 49).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Dinkelland ligt in de provincie Overijssel en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Dinkelland en Losser.

2.1 Beschermde natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder genoemde natuurmonument⁴, voor zover gelegen in het Natura 2000-gebied. Een of meerdere terreindelen van het beschermd natuurmonument vallen buiten het Natura 2000-gebied. Van deze terreindelen vervalt de status van beschermd natuurmonument op grond van artikel 3 van dit besluit. In paragraaf 3.5 van deze Nota van toelichting is hierop een toelichting gegeven. Het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek is aangewezen op 26 januari 1983 (NLB/GS/GA-54632; Stcrt. 1983, nr. 49). Het oostelijk deel van het natuurmonument is opgenomen in het Natura 2000-gebied. Het westelijk deel is opgenomen in het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal. Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1.

Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Natura 2000-gebied Dinkelland bestaat uit het beekdal van de Dinkel met een aantal zijbeken, waaronder het oostelijk deel van het beekdal van de Snoeyinksbeek, en een drietal gevarieerde heideterreinen langs de Puntbeek en Rammelbeek, te weten Punthuizen, Stroothuizen en het Beuninger Achterveld.

De Dinkel is een kleine laaglandrivier. Bovenstrooms van de aftakking van het Omleidingskanaal heeft de Dinkel een vrij natuurlijke hydrodynamiek. Benedenstrooms van deze aftakking is de hydrodynamiek sterk gereguleerd. Landschappelijk is het een gaaf beekdal, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, bossen en vochtige en schrale graslanden en heideterreinen.

De delen nabij Punthuizen bestaan uit vochtige en droge heide, heischrale graslanden en blauwgraslanden, afgewisseld met bosjes.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Dinkelland behoort tot het Natura 2000-landschap "Beekdalen".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrictlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁵.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland is op de bijbehorende kaart aangegeven (kaartproductie: 24-06-2013). Het gebied omvat in grote lijnen de beeklopen van de Rührenbergerbeek vanaf de grens, de Glanerbeek vanaf net ten noorden van de zuiveringsinstallatie in Glanerbrug, de Elsbeek vanaf de Kennebroeksbrug en Snoeyinksbeek vanaf het Smoddebosch met aangrenzende natuurterreinen en graslanden en de loop van de Dinkel eveneens met aangrenzende natuurterreinen en graslanden tot bij Beuningen. Ook behoren Stroothuizen, Beuninger Achterveld en Punthuizen tot het gebied.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 530 ha, waarvan 10 ha onderdeel uitmaakte van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁷:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel zijn geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van het (voormalige) natuurmonument opdat deze geheel binnen het Habitatrictlijngebied valt (zie paragraaf 3.5 voor afwijking op deze beleidsregel).

⁵ De begrenzungsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁶ Hof van Justitie EG. 7 november 2000. First Corporate Shipping. zaak C-371/98. punten 16 en 25.

⁷ Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving⁸, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van 1 ha of meer worden in de volgende alinea's toegelicht.

Het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is verkleind:

Landgoed Singraven (244 ha) is buiten de begrenzing van het gebied gebracht, omdat habitattypen (zoals eiken-haagbeukenbossen (H9160)) er niet of nauwelijks aanwezig blijken te zijn. Binnen Twente is gekozen voor het goed ontwikkelde voorbeeld van het habitatype eiken-haagbeukenbos: het Smoddebos, onderdeel van Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal (050).

Het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen uitgebreid:

- Deelgebied Stroothuizen is uitgebreid met enkele percelen nieuwe natuur (26 ha) aan zuid- en noordzijde die behoren tot het (hydrologische) intrekgebied. Dit is van belang voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen, alsmede voor uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering van zwakgebufferde vennen (H3130), vochtige heiden (H4010), blauwgraslanden (H6410) en vochtige alluviale bossen (H91E0).
- Het deelgebied Punthuizen is aan de west- en zuidzijde uitgebreid (52 ha) waardoor verbinding ontstaat met het deelgebied Beuninger Achterveld. Dit leidt tot samenhang van deze deelgebieden en is van belang voor instandhouding, uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de habitattypen zwakgebufferde vennen (H3130), blauwgraslanden (H6410), vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030).
- Het gebied is uitgebreid met het deel van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek tussen het Smoddebosch en de Dinkel (aansluitend op de uitbreiding van Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal (050)) met daaraan grenzende percelen (eigendom Natuurmonumenten), onder andere wegens het voorkomen van de rivierdonderpad (H1163) (15 ha). Dit is minder dan in het ontwerpbesluit was opgenomen, omdat hierin ook niet verworven nieuwe natuur was opgenomen die geen directe betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied. (°)

Bij de aanmelding als Habitatrichtlijngebied is vrijwel het gehele overstromingsgebied van de Dinkel van de Duitse grens tot aan het Omleidingskanaal begrensd (zie Reactiedocument 2004⁹, pagina 90). De begrenzing van landbouwgronden langs de Dinkel is in beginsel beperkt tot een strook aan weerszijden van de rivier waarbinnen de beek kan meanderen en waar mogelijkheden zijn voor ontwikkeling van het habitatype stroomdalgraslanden (H6120). Dit betreft een totale verkleining van ruim 300 hectare. (°)

Bij de aanpassing van de begrenzing langs de Dinkel zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In elk geval is minimaal een strook van 25 meter aan weerszijden van de Dinkel aangehouden waar kans is dat de beek zich in de toekomst kan verplaatsen (zowel in lengte- als in breedterichting) en/of waar ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor stroomdalgraslanden (afhankelijk van hoogteligging, overstromingskansen en zandafzetting);
- Andere gebieden waar qua hoogteligging, textuur of grondsoort, ook stroomdalgraslanden kunnen ontstaan zijn gehandhaafd;
- Andere aanwezige habitattypen, met name vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) en overige bestaande natuur zijn ook gehandhaafd. Op de verwijderde landbouwgronden zijn verder geen relevante Natura 2000-waarden aanwezig (en er zijn ook geen mogelijkheden voor uitbreiding van het habitatype);
- De begrenzing wordt waar mogelijk op herkenbare grenzen gelegd.

De strookbreedte van minimaal 25 meter aan weerszijden van de rivier geeft voldoende ruimte voor natuurlijke verlegging van het zomerbed in de komende tientallen jaren. Uit de historische loop van de Dinkel, toen er sprake was van vrije meandering met erosie en sedimentatie, kan worden afgeleid dat het

⁸ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

⁹ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrichtlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

verloop van de Dinkel 0,11–0,40 meter per jaar bedraagt. In een periode van 30 jaar tijd gaat het dus maximaal om 12 meter verlegging, ruim binnen de gekozen strookbreedte.

Voor de ontwikkeling van stroomdalgraslanden zijn de volgende voorwaarden belangrijk:

1. Minerale bodems die behoren tot de categorieën vlakvaaggrond (soms vorstvaaggrond) blijven binnen de begrenzing. Dit zijn de locaties waar actueel dan wel potentieel het betreffende vegetatietype (plantenassociatie *Festuco-Thymetum*) voorkomt langs de Dinkel. Fysiografisch gaat het om de oeverwallen langs de rivier en de kronkelwaarden.
2. De begrensde gronden worden jaarlijks overstroomd met Dinkelwater.
3. Erosie en sedimentatie zijn van belang voor de zandafzetting, wat weer bijdraagt aan het ontwikkelen van stroomdalgrasland. Binnen de aangepaste begrenzing is voor de komende 60 jaar voldoende ruimte voor erosie en sedimentatie.
4. Delen van de gebieden waar zandafzetting plaatsvindt. Zandafzetting is een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling van het *Festuco-Thymetum*. Zandafzetting blijkt volgens een steekproefsgewijze kartering van het hoogwater in augustus 2010 slechts voor te komen in een strook van minder dan 10 m langs de Dinkel. Zandafzetting valt dus binnen de aangehouden minimale breedte van 25 m.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

3.5 Intrekking deel beschermd natuurmonument

Een of meerdere terreindelen van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek zijn gelegen buiten het Natura 2000-gebied (zie ook paragraaf 2.1)

Dit betreft een strook cultuurgrond zoals aangeduid op de detailkaart die is opgenomen in bijlage A van deze Nota van toelichting. De totale omvang van deze strook bedraagt 0,05 ha. Deze strook herbergt geen waarden die zijn aan te merken als natuurschoon of die van natuurwetenschappelijke betekenis zijn zoals

bedoeld in de genoemde aanwijzing tot beschermd natuurmonument. Om deze reden is de aanwijzing tot beschermd natuurmonument van de in bijlage A aangeduide terreindelen op grond van artikel 15 van de Natuurbeschermingswet 1998 ingetrokken.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen¹⁰. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I¹¹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

H3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoëto-Nanojuncetea</i> <i>Verkorte naam</i> Zwakgebufferde vennen
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i> <i>Verkorte naam</i> Vochtige heiden betreft het subtype:
H4010A	Vochtige heiden (<i>hogere zandgronden</i>)
H4030	Droge Europese heide <i>Verkorte naam</i> Droge heiden
H6120	*Kalkminnend grasland op dorre zandbodem <i>Verkorte naam</i> Stroomdalgraslanden
H6230	*Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) <i>Verkorte naam</i> Heischrale graslanden
H6410	Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (<i>Molinion caeruleae</i>) <i>Verkorte naam</i> Blauwgraslanden

¹⁰ Prioritaire habitattypen en habitatoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

¹¹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
Verkorte naam Pioniervegetaties met snavelbiezen

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft het subtype:

H91E0C *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II¹¹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen¹⁰ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitatype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitatype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Dinkelland ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H3130	5	5	ca. 1.000	-	-	ja
*H6120	10	9	ca. 500	C (<2%)	C (<2%)	nee
H6410	5	5	ca. 180	-	-	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

¹² De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten¹⁰ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹³. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹². In de onderstaande tabel zijn de habitatsoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatsoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Dinkelland ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1163	Rivierdonderpad	Zie bijlage B.2					ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken.
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Dinkelland is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en het leefgebied van de soort waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soort binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) komt in kleine oppervlakte voor op zandige oeverwallen langs de Dinkel, vooral in het middelste deel van het beekdal, waar de Dinkel nog een vrij natuurlijke dynamiek heeft. Het habitatype blauwgraslanden (H6410) komt voor in deelgebied Punthuizen. Hogerop in de gradiënt komen hier de habitattypen heischrale graslanden (H6230) en vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) voor. Vochtige heiden komen ook voor in het deelgebied Beuninger Achterveld en in deelgebied Stroothuizen. Zwakgebufferde vennen (H3130) komen voor in de deelgebieden Stroothuizen en Punthuizen, in mozaïek met vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) en droge heiden (H4030). Pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) komen voor op plagplekken in begroeiingen van vochtige heiden (H4010A). Het habitatype droge heiden (H4030) komt behalve in Stroothuizen en Punthuizen ook in relatief grote oppervlakten en goed ontwikkeld voor in het deelgebied Beuninger Achterveld. Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (91E0C) wordt verspreid aangetroffen langs de Dinkel, vooral langs de Beneden Dinkel en de Snoeyinksbeek. De rivierdonderpad (H1163) komt verspreid over het gebied voor in de hoofdlopen van drie beken die tot het stroomgebied van de Dinkel behoren: de Glanerbeek, de Ruhenbergerbeek en de Dinkel.

¹³ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprink (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H3130 Zwakgebufferde vennen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt voor in laagten in schraallandbegroeiingen en in verschillende – deels recent herstellende – vennen. Waar het type verruigd is met hennegras is de kwaliteit te verbeteren. Zonder restauratiebeheer weten met hennegras verruigde typen decennia lang stand te houden. Op een aantal plaatsen is het habitatype zwakgebufferde vennen in goede kwaliteit aanwezig.

H4010 Vochtige heiden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) wordt aangetroffen in een aantal heideterreintjes. Het type maakt onderdeel uit van de gradiënt van dekzandruggen naar laagtes. Het habitatype is plaatselijk goed ontwikkeld, maar bevat op andere locaties veel pijpenstrootje als gevolg van verdroging. Er zijn goede potenties voor verbetering van de kwaliteit.

H4030 Droge heiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Toelichting Het habitatype droge heiden wordt aangetroffen op dekzandruggen in de heideterreintjes. Uitbreiding oppervlakte droge heiden (ten koste van naaldbos) is mede van belang voor behoud en ontwikkeling van de habitattypen heischrale graslanden (H6230) en blauwgraslanden (H6410), waarvoor het gebied ook is aangewezen.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype stroomdalgraslanden komt in geringe oppervlakte voor op zandige oeverwallen langs de Dinkel. De vegetatie bevindt zich vooral in het middelste deel van het rivierdal waar de Dinkel plaatselijk een vrij natuurlijke dynamiek heeft. Het habitatype, dat landelijk in een zeer ongunstige staat verkeert, kwam hier in het verleden over een veel grotere oppervlakte voor. Voor herstel van het habitatype zijn vooral de volgende factoren van belang: bodemsoort (vlakvaaggrond), jaarlijkse overstroming, zandafzetting, waterkwaliteit en vegetatiebeheer.

H6230 *Heischrale graslanden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype heischrale graslanden komt voor als smalle gordels in de overgangen van het habitatype blauwgraslanden (H6410) naar vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030). Landelijk verkeert het type in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het gebied Dinkelland zijn echter geen mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte. Ook de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering zijn gering.

H6410 Blauwgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype blauwgraslanden komt plaatselijk in goede staat voor in het gebied. Dit goede voorbeeld dient behouden te blijven. Een bijzondere soort in dit habitatype is moerassmele, die hier mogelijk de grootste populatie in ons land vormt. In het natuurontwikkelingsgebied kan het habitatype blauwgraslanden ontwikkeld worden, waarvoor al een aanvang is gemaakt met beheermaatregelen.

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt voor op plagplekken in begroeiingen van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A), maar zal voor een groot

deel weer omvormen tot vochtige heiden. Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt in het gebied voor langs zijbeken van de Dinkel. Er zijn potenties om de kwaliteit te verbeteren met name door verbetering waterkwaliteit.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De rivierdonderpad is veelvuldig, verspreid over het gebied aangetroffen. De Dinkel met haar zijbeken vormt het belangrijkste bekenstelsel voor de rivierdonderpad in ons land. Omdat de soort juist in beken bedreigd is, is behoud van deze leefgebieden van groot belang. Ook is de populatie als meest oostelijk gelegen populatie belangrijk voor de geografische verspreiding van de soort in Nederland.

5.5 Beschermde natuurmonumenten

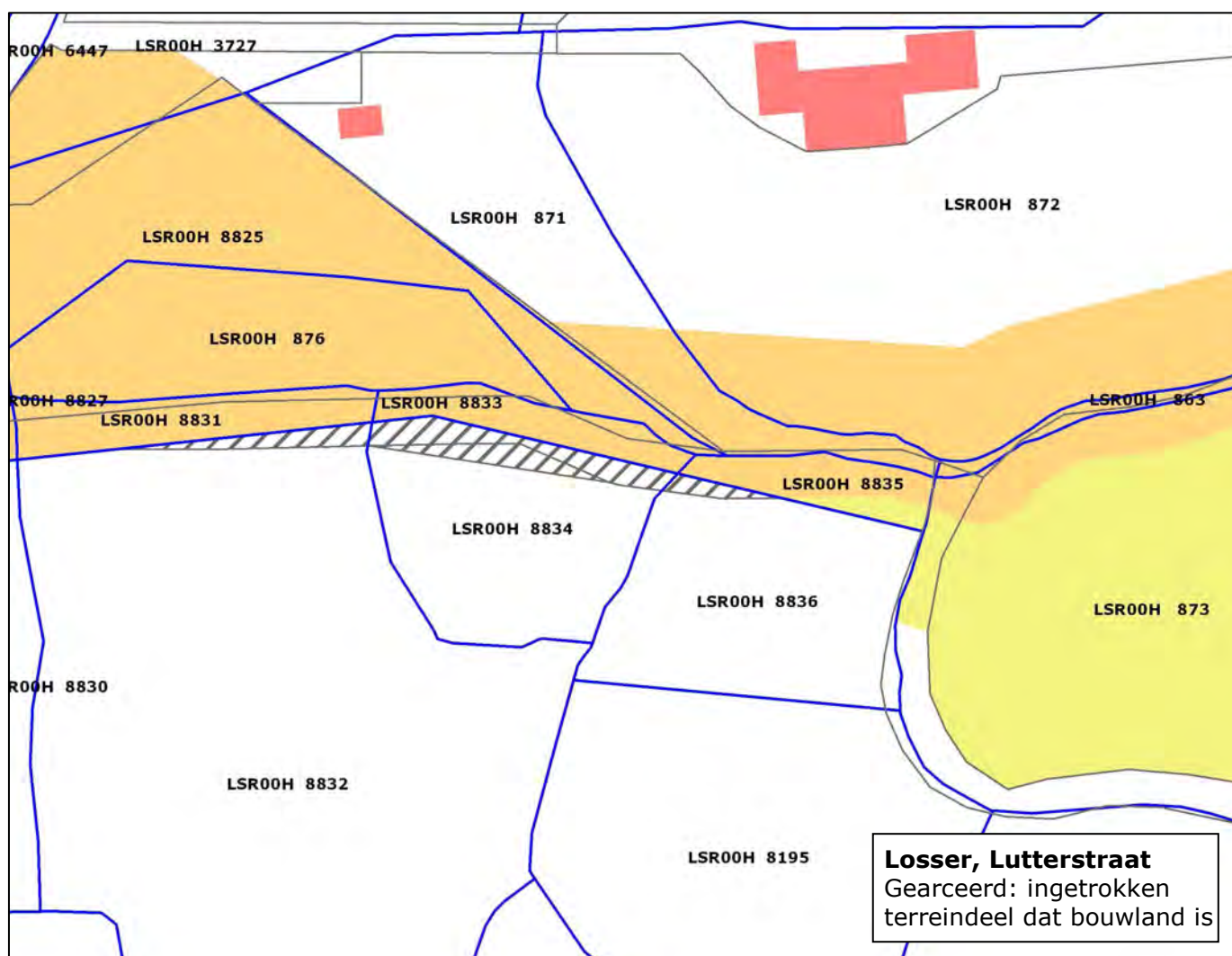
Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermde natuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Intrekking terreindelen beschermd natuurmonument

Aanduiding plekken waar een terreindeel dat volgens de kaart deel uitmaakt van het beschermd natuurmonument Snoeyinksbeek, is ingetrokken als onderdeel van het betreffende beschermd natuurmonument

Blauwe lijnen zijn kadastrale lijnen, codes betreffen kadastrale perceelnummers

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor het habitatype jeneverbesstruwelen (H5130). Het habitatype is niet aanwezig in het gebied.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150). Het habitatype is aanwezig op plagplekken in de vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) in de deelgebieden Stroothuizen en Punthuizen.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort kleine modderkruiper (H1149). Door het ontbreken van waarnemingen en beperkt geschikt habitat is het zeer onwaarschijnlijk dat er een bestendige populatie van de soort aanwezig is in het gebied.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort drijvende waterweegbree (H1831). De soort blijkt al geruime tijd niet meer in het gebied voor te komen.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedenselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H3130 – Zwakgebufferde vennen			
Landelijke oppervlakte ca. 1.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
128	Brabantse Wal	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
135	Kempenland-West	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	C (R, <2%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2011
057	Veluwe	C (R, <2%) ^a	Provincie Gelderland 2009

- (a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitatype.

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) werd het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) onderverdeeld in vier plantensociologische verbonden, waarbij toentertijd voor elk verbond drie gebieden zijn geselecteerd. Dit betreft de volgende gebieden: Lemselermaten (048), Dinkelland (049, twee verbonden), Lonnekermeer (051), Boddenbroek (052)¹⁴, Teeselinkven (059)¹⁴, Veluwe (057, twee verbonden), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)^{Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.}, Strabrechtse Heide & Beuven (137), Sarsven & De Banen (146) en Weerterbos¹⁵. In het Natura 2000 doelendocument (2006) worden binnen dit habitatype geen subtypen meer onderscheiden, omdat de begroeiingen in zwakgebufferde vensystemen veelal patronen van smalle zones of mozaïeken vormen of anderszins met elkaar verweven zijn. Op grond van de huidige kennis is dit habitatype in de volgende gebieden in relatief grote oppervlakten aanwezig: Brabantse Wal (128), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Kampina & Oisterwijkse Vennen, Kempenland-West (135) en Strabrechtse Heide & Beuven. Dit betreffen allemaal gebieden in de provincie Noord-Brabant. Het habitatype heeft echter ook een ruime verspreiding in het noorden en oosten van het land. Doordat het habitatype op veel plekken slechts over geringe oppervlakte aanwezig is, is de landelijke dekking van het habitatype in Natura 2000-gebieden relatief laag (<50%). Dit vormt aanleiding om aan de Brabantse gebieden nog enkele gebieden toe te voegen: Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Veluwe.

H6120 – *Stroomdalgraslanden			
Landelijke oppervlakte ca. 500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
068	Uiterwaarden Waal	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2009
038	Uiterwaarden IJssel	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2009
067	Gelderse Poort	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2009
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	B2 (6-15%)	Provincie Overijssel 2009
112	Biesbosch	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 1995
082	Uiterwaarden Lek	C (<2%)	Diverse bronnen
141	Oeffelter Meent	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
143	Zeldersche Driessen	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
049	Dinkelland	C (<2%)	Provincie Overijssel 2009

¹⁴ Boddenbroek en Teeselinkven zijn in 2012 als Habitatrictlijngebied vervallen (Uitvoeringsbesluit Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 met betrekking tot zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio).

¹⁵ Dit gebied is samen met het Habitatrictlijngebied Ringselven en Kruispeel opgenomen in het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138).

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitatype de volgende zeven gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁶, Gelderse Poort (067), Uiterwaarden Lek (082)¹⁷, Biesbosch (112), Oeffelter Meent (141), Zeldersche Driessen (143) en Maasduinen (145). Uit recente gegevens is gebleken dat Uiterwaarden Waal (068) ook een aanzienlijke oppervlakte herbergt. Aan de lijst kunnen nog twee gebieden worden toegevoegd, waar een bijzondere vorm voorkomt met steenanjer: Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) en Dinkelland (049). Ten tijde van de selectie in 2003 zijn deze gebieden wel aangemeld voor dit habitatype, maar niet opgenomen in de selectie¹⁸. Het habitatype is in nog andere gebieden aanwezig maar dit zijn fragmentaire voorkomens van geringe omvang.

H6410 – Blauwgraslanden			
Landelijke oppervlakte ca. 180 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
015	Van Oordt's Mersken	C (<2%)	Provincie Fryslân 2009
016	Wijnjeterper Schar	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2010
037	Olde Maten & Veerslootslanden	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
049	Dinkelland	B1 (R, 2-6%) ^a	Provincie Overijssel 2009
065	Binnenveld	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2009
069	De Bruuk	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	B2 (6-15%)	Provincie Zuid-Holland 2011
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	B2 (R, 6-15%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2013

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitatype.

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit habitatype vijf gebieden geselecteerd: Wijnjeterper Schar en Terwispeler Grootchar (015-016)¹⁹, Olde Maten & Veerslootslanden (037), Dinkelland (049), Binnenveld (065)²⁰ en De Bruuk (069). De landelijke oppervlakte van dit habitatype bedraagt ongeveer 180 ha, waarvan waarschijnlijk minder dan de helft van goede kwaliteit is.

Op grond van recente gegevens, met name over het kwaliteitsaspect, herbegrenzing van gebieden, aanpassing van de definitie van het habitatype (onder andere heldere afbakening ten opzichte van kalkmoerassen (H7230) en heischrale graslanden (H6230)) en inschatting van de herstelkansen, worden de volgende gebieden als belangrijkste beschouwd:

- In De Bruuk is één van de grootste oppervlakten aanwezig (circa 10 ha), waarvan een groot deel goed ontwikkeld is. De kansen op uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit zijn groot (en deels al in ontwikkeling). Het habitatype komt voor in twee vormen, te weten als blauwgrasland en veldrusschraalland. De laatste vorm is nergens anders in ons land zo goed ontwikkeld.
- In het gebied Binnenveld is een aanzienlijke oppervlakte aanwezig (circa 8 ha), waarvan ongeveer de helft goed ontwikkeld is en waar substantiële uitbreiding kan worden gerealiseerd.
- Olde Maten & Veerslootslanden herbergt ongeveer 5 ha blauwgrasland, ten dele goed ontwikkeld met bijzondere soorten als knotszegge en parnassia. Het aangrenzende gebied De Wieden (035) heeft weliswaar een grotere oppervlakte maar minder bijzondere soorten. Ook worden de herstelkansen daar lager ingeschat.
- In het gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103) is door de uitbreiding met het aangrenzende beschermd natuurmonument De Meije de oppervlakte blauwgrasland toegenomen tot ruim 15 ha, waardoor dit Natura 2000-gebied het belangrijkste gebied in het westen van het land is met als bijzondere soort knotszegge.

¹⁶ Destijds bekend als IJsseluiterwaarden.

¹⁷ Destijds bekend als Luistenbuul en Koekoeksche Waard.

¹⁸ Het betreft hier vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. Stroomdalgraslanden kunnen ook voorkomen langs kleine rivieren waar vrij kalkarme zanden worden afgezet.

¹⁹ Dit gebied is bij de samenvoeging van Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden tot Natura 2000-gebieden in twee delen gesplitst: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Grootchar dat gelegen is binnen het Vogelrichtlijngebied Van Oordt's Mersken (015). Bij de onderbouwing van de selectie worden beide gebieden nog als één Habitatrichtlijngebied beschouwd.

²⁰ Destijds bekend als Bennekomse Meent.

- Wijnjeterper Schar en Terwispeler Groot-schar (nu onderdeel van Van Oordt's Mersken (015)) herbergen in totaal ruim 5 ha blauwgrasland, deels van goede kwaliteit met bijzondere soorten als knotszegge en vlozegge.

Het habitattypen blauwgraslanden komt verspreid over het land in diverse Natura 2000-landschappen voor waardoor de ecologische variatie van dit schaarse habitattypen in de genoemde belangrijkste gebieden onvoldoende wordt afgedekt. Met het oog op geografische spreiding worden daarom nog twee gebieden in de Natura 2000-landschappen Beekdalen en Rivierengebied toegevoegd:

- In Dinkelland zijn in het deelgebied Punthuizen blauwgraslanden (enkele ha) van bijzondere kwaliteit aanwezig, met bijzondere soorten als moeraswespenorchis, wijdbloeiende rus en moerasmele.
- Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132) bevat een aanzienlijke oppervlakte (ongeveer 10 ha) van deels goede kwaliteit. Het betreft één van de weinige voorbeelden van blauwgrasland met grote pimpinel en draadrus.

■ Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitatsoort:

H1163 – Rivierdonderpad

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) is de selectie van de gebieden voor deze soort beperkt tot de in beken voorkomende rivierdonderpad, omdat het betreffende leefgebied sterk onder druk staat. Voor de overige voorkomens van de rivierdonderpad zijn geen gebieden geselecteerd, omdat deze in voldoende mate vertegenwoordigd worden in Habitatrichtlijngebieden die voor andere waarden zijn geselecteerd. De volgende gebieden voldoen aan het criterium "vijf belangrijkste gebieden" voor de in beken voorkomende rivierdonderpad: Veluwe (057), Dinkelland (049), Geuldal (157), Roerdal (150) en Swalmdal (148). In deze gebieden gaat het om beeklopen met een totale lengte van het leefgebied van minstens tien kilometer. Zowel wat betreft de kwaliteit als de omvang is het Geuldal het belangrijkste Natura 2000-gebied voor de rivierdonderpad in Nederland. Recent genetisch onderzoek heeft uitgewezen dat deze soort in verschillende taxonomische groepen kan worden ingedeeld, die door sommige onderzoekers als aparte soorten worden beschouwd. De in Nederland voorkomende rivierdonderpadden vallen daarbij in twee groepen uiteen: de aan beken gebonden "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*) en de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken²¹. Vooralsnog is onduidelijk in welke gebieden sprake is van de "gewone rivierdonderpad" en/of de "beekdonderpad". Voor zover nu bekend herbergt alleen de Geul (inclusief zijbeken Gulp, Eijserbeek en Selzerbeek) bovenstrooms tot de stuw bij Meerssen een populatie van de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*).

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling²² is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd.

²¹ Crombaghs, Dorenbosch, Gubbels & Kranenbarg (2007) Nederlandse Rivierdonderpad uit de Habitatrichtlijn bestaat uit twee soorten. Levende Natuur 108: 248-251.

²² De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1 Habitatrictlijn: habitattypen

H3130 – Zwakgebufferde vennen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud ^a	behoud	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
144	Boschhuizerbergen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
146	Sarsven en De Banen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype zure vennen (H3160) is toegestaan²³.

Het habitatype zwakgebufferde vennen heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Ongeveer een derde van dit habitatype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit

²³ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

beoordeeld als “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁴. De uitbreidingsopgave is neergelegd in de gebieden waar de beste mogelijkheden zijn en/of die in de toekomst een grote bijdrage kunnen leveren aan het landelijk doel (bijvoorbeeld Kampina & Oisterwijkse Vennen (133) en Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)). In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld voor de oppervlakte wordt uitbreiding nagenoeg niet mogelijk geacht omdat het habitattype bijvoorbeeld voorkomt in geïsoleerde poelen en er van nature geen nieuwe vennen bij zullen komen (Dwingelderveld (030), Boetelerveld (041), Dinkelland (049), Veluwe (057), Landgoederen Brummen (058), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Boschhuizerbergen (144)), of omdat het habitattype al over een grote oppervlakte voorkomt (Kempenland-West (135)). Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is. In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld komt het habitattype mogelijk al in voldoende kwaliteit voor (Veluwe (057)), in een aantal gevallen door recentelijke herstelwerkzaamheden (Regte Heide & Riels Laag (134), Boschhuizerbergen, Sarsven en De Banen (146)). In de Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen zijn de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering nog onzeker. In vennen waar de habitattypen zeer zwakgebufferde vennen (H3110) en zwakgebufferde vennen (H3130) samen voorkomen, dient het beheer vooral gericht te zijn op het meer zeldzame en meer bedreigde habitattype zeer zwakgebufferde vennen (H3110).

H4010A – Vochtige heiden, hogere zandgronden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
023	Fochteloërveen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

²⁴ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (Stcrt. 2011, 4458).

061	Korenburgerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt wijdverspreid voor in Nederland. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁵. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder andere op de Veluwe (057) en in de gebieden op het Drents plateau, waar dit subtype over grote oppervlakten voorkomt. Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding. Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is: bijvoorbeeld waar herstel van sterk vergraste vormen van dit subtype mogelijk is. Een speciale herstelopgave voor de kwaliteit van dit subtype ligt in de beekdalen waar het habitatype onderdeel uitmaakt van de gradiënt van hogere zandgronden naar de beek (bijvoorbeeld Wijnjeterper Schar (016), Stelkampsveld (060) en Meinweg (149)). In de meeste gebieden waar, in tegenstelling tot deze landelijke doelstelling, behoud van de kwaliteit wordt nagestreefd komt het subtype slechts in beperkte mate voor. De potenties ter verbetering van de kwaliteit zijn in deze gebieden veelal gering.

H4030 – Droge heiden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
029	Holtingerveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijksvenen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergervveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x

²⁵ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden Wijnjeterper Schar en Elperstroomgebied (Stcrt. 2010, 2212).

054	Witte Veen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempensland-West	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
140	Groote Peel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunssommerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Meer dan de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype droge heiden is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet in alle gebieden kan de landelijke doelstelling worden nagestreefd. In een aantal gebieden wijkt de doelstelling voor het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling omdat bijvoorbeeld de oppervlakten waar het habitatype droge heiden voor kan komen al volledig benut zijn (Holtingerveld (029)²⁶, Wierdense Veld (043) en Borkeld (044)). De doelstelling voor het aspect kwaliteit wijkt af van de landelijke doelstelling in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Dinkelland (049), omdat het habitatype in deze gebieden reeds in goed ontwikkelde vorm aanwezig is. In enkele gebieden wordt zowel behoud van de oppervlakte als behoud van de kwaliteit beoogd. In het gebied Stelkampsveld (060) ligt de focus op andere habitatypen en komen droge heiden slechts over kleine oppervlakten voor. De gebieden Fochteloërveen (023), Witterveld (024), Witte Veen (054) en Aamsveen (055) zijn hoogveengebieden. In deze gebieden wijken de doelstellingen af van de landelijke doelstelling omdat het habitatype droge heiden voorkomt op de zandruggen van de gebieden en hierdoor de mogelijkheden in het hoogveenlandschap volledig zijn benut. Ook in het, overwegend natte, Drentsche Aa-gebied (025) zijn de mogelijkheden voor droge heiden volledig benut. De doelstellingen voor het gebied Wijnjeterper Schar (016) wijken af van de landelijke doelstelling omdat het gebied reeds een goed voorbeeld is betreffende dit habitatype en behoud van de kwaliteit en oppervlakte derhalve voldoende is.

H6120 – *Stroomdalgraslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	A1 ^a	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>		<i>ontwerpbesluit</i>
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	A2 ^a	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>		<i>ontwerpbesluit</i>
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit

²⁶ Destijds bekend als Havelte-Oost

141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

- (a) De relatieve bijdrage geldt voor het Natura 2000-gebied als geheel, dus voor het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied gecombineerd.

Ruim drie kwart van de landelijke oppervlakte stroomdalgraslanden komt voor binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype stroomdalgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De meeste gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke opgave. Enkele wijken echter af. De instandhoudingsdoelstelling voor Uiterwaarden Waal (068) wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. Het gedeelte dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn is te klein om uitbreiding te bewerkstelligen zonder dat dit ten koste gaat van de andere instandhoudingsdoelstellingen in het gebied. In de Biesbosch (112) wijkt de doelstelling op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling. Het gebied herbergt reeds een aanzienlijk areaal van goede kwaliteit. De doelstelling voor Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (071) wijkt af van de landelijke doelstelling, omdat er reeds goede kwaliteit aanwezig is en uitbreiding slechts beperkt mogelijk is in vergelijking tot elders in het rivierengebied. Voor Maasduinen (145) geldt een behoudsdoelstelling omdat er weinig mogelijkheden zijn om natuurlijke dynamiek meer ruimte te bieden.

H6230 – *Heischrale graslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
026	Drouwenenzand	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

Het habitatype heischrale graslanden heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Van de circa 100 ha heischrale graslanden in Nederland is ongeveer de helft opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In enkele gebieden wijkt de doelstelling betreffende de oppervlakte af van het landelijk doel en wordt behoud nagestreefd. De belangrijkste reden hiervoor is dat er buiten het huidige voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn, onder andere in Dinkelland (049). Het landelijke doel ter verbetering van de kwaliteit van dit habitatype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitatype. In enkele andere gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd, in tegenstelling tot het landelijk doel. Mogelijke redenen hiervoor zijn de aanwezigheid van reeds goede kwaliteit (Bargerveen (033)) en geringe mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering (Dinkelland).

H6410 – Blauwgraslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
013	Alde Feanen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
021	Lieftinghsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
065	Binnenveld	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
069	De Bruuk	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

Het habitatype blauwgraslanden komt in verspreid liggende gebieden in kleine oppervlakten voor. Van de circa 180 ha blauwgrasland in Nederland is ongeveer twee derde opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype blauwgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²⁷. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor het merendeel van de gebieden geldt dat de doelen aansluiten bij de landelijke doelstelling van uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van het habitatype. In een aantal gevallen is hiervan afgeweken en is er gekozen voor een behoudsdoelstelling voor de oppervlakte of de kwaliteit. De belangrijkste reden met betrekking tot de oppervlakte is dat er buiten het huidige voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn. De landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit van dit habitatype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. In het gebied Duinen Schiermonnikoog (006) bijvoorbeeld wordt gezien de geïsoleerde ligging van het gebied geen potentieel herstel van de kwaliteit verwacht. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitatype.

H7150 – Pioniervegetaties met snavelbiezen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijneterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	conform ontwerp
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

²⁷ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

135	Kempenland-West	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Ongeveer de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". Landelijk wordt zowel uitbreiding van de oppervlakte als verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Uitbreiding van de oppervlakte is als landelijk doel gesteld omdat de gunstige staat van instandhouding slechts een tijdelijke situatie betreft²⁸. Deze situatie is te danken aan recent op vele plekken uitgevoerde plagwerkzaamheden ten behoeve van herstel van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. De oppervlakte van pioniervegetaties met snavelbiezen heeft zich plaatselijk kunnen uitbreiden door plagwerkzaamheden. Dit heeft de achteruitgang op de plaatsen waar het habitatype van nature voorkomt gemaskeerd. Uitbreiding van de oppervlakte is gericht op herstel van natuurlijke pioniervegetaties met snavelbiezen als duurzaam onderdeel van het (natte) heidelandschap. Deze herstelopgave geldt alleen voor gebieden waar het type van nature aanwezig is en waar goede mogelijkheden voor herstel aanwezig zijn, onder andere de gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Dwingelderveld (030). In de overige gebieden, waar het habitatype voorkomt op plagplekken in vochtige heiden (H4010), wordt volstaan met behoud.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftinghsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud		aanwijzingsbesluit ^x
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

²⁸ Dit is voor dit habitatype ook de reden dat de staat van instandhouding wat betreft het aspect toekomstperspectief als "matig ongunstig" is beoordeeld (zie ook Natura 2000 profielendocument (2008)).

137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan²³.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan²³.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elslooërbos (153), is reeds een zodanige oppervlakte van het habitatype aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.3.2 Habitatrichtlijn: soorten

H1163 – Rivierdonderpad					
Landelijke doelstelling: behoud/uitbreiding omvang en behoud/verbetering kwaliteit leefgebied ^a					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	behoud	doel aangepast ^c
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud ^b	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

- (a) Behoud omvang en kwaliteit leefgebied in de grote wateren en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied in de beken.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten roerdomp (A021) of grote karekiet (A298) is toegestaan²³.
- (c) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding van de rivierdonderpad is op het aspect leefgebied als "matig ongunstig"²⁷ beoordeeld en heeft voornamelijk betrekking op in beken voorkomende rivierdonderpadden, waaronder de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*). De staat van instandhouding van de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken, wordt, behalve in beken, vooralsnog als gunstig beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Er zijn onvoldoende inventarisatiegegevens over de landelijke verspreiding van de soort op kilometerhokniveau bekend, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. In de beekdalgebieden is een landelijke hersteldoelstelling neergelegd. Alleen in de gebieden Veluwe (057) en Geuldal (157), waar het leefgebied het meest onder druk staat en er mogelijkheden zijn voor herstel van het leefgebied en van de populatie, is een hersteldoelstelling neergelegd.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord²⁹ is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Dinkelland zijn 78 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

²⁹ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006³⁰ en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrichtlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)³¹ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

³⁰ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³¹ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrichtlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden. Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrichtlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)³² is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)³³ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrichtlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft

³² Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrichtlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³³ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrichtlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het

vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)³⁴ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- "Cement tussen de bakstenen": de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het "cement tussen de bakstenen", maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en

³⁴ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

markante verschillen in landgebruik.

Hoofdpijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleden is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrichtlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:

1. wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
2. wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringsgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als

Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"³⁵.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinrichtingen en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker geeft aan dat het Omleidingskanaal op de kaart Untere Dinkel genoemd wordt en is van mening dat dit niet klopt.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet duidelijk waar inspreker op doelt want de benaming "Omleidingskanaal" staat juist op de kaart en er is daar geen vermelding "Untere Dinkel" aanwezig. Ook al zou dit toch het geval zijn, kan dat niet in dit besluit worden gewijzigd omdat de (vaste) ondergrond van de kaarten afkomstig is van het Kadaster/Topografische Dienst (zie copyright-vermelding op de kaart).

Meerdere insprekers zijn van mening dat de naam van het Natura 2000-gebied Dinkelland verwarrend is, omdat daarbij gedacht kan worden aan gronden in de gemeente Dinkelland, terwijl dit gebied geheel in de gemeente Losser is gelegen. De insprekers doen de suggestie te spreken van "Dinkeldal" of "Stroomgebied Bovendinkel".

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De gebiedsnaam is niet gewijzigd omdat dit alleen nog maar aanleiding kan geven tot meer verwarring. De benaming Dinkelland is overigens al bij de

³⁵ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

eerste aanmelding in 1998 aan het gebied gegeven, drie jaar voordat de gemeente Dinkelland werd gevormd uit de samenvoeging van de gemeenten Ootmarsum, Denekamp en Weerselo.

Meerdere insprekers merken op dat veel kadastrale percelen opgenomen zijn in het Natura 2000-gebied Dinkelland. De insprekers zijn van mening dat de begrenzing gewijzigd moet worden zodat deze gebieden buiten de begrenzing vallen. Daarbij noemt één inspreker specifiek dat bij deze kadastrale percelen veel landbouwgronden met nieuwe natuur zijn opgenomen. Deze inspreker merkt op dat alleen in het noorden van het gebied bestaande natuur aanwezig is.

Een inspreker merkt op dat goede landbouwgrond langs de beken in het zuiden van Losser en in Overdinkel extensiever worden gebruikt door het nieuwe mestbeleid waarbij meer wordt verwacht van het zelfleverende vermogen van de grond. De inspreker vindt dat dit beleid al in het voordeel van de ecologie werkt en is daarom van mening dat hier geen Natura 2000 nodig is. Dat zou namelijk alleen maar voor lastenverzwaring zorgen.

Een inspreker laat weten dat percelen zijn aangewezen die in het bestemmingsplan Buitengebied als cultuurgronden zijn omschreven. Dit gaat dan om agrarisch gebied met landschappelijke waarden en geen natuurwetenschappelijke waarden.

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. Zoals in paragraaf 3.3 is toegelicht is de begrenzing van landbouwgronden langs de Dinkel (exclusief de zijbeken) in beginsel beperkt tot een strook van (minimaal) 25 meter aan weersijden van de rivier. Hiermee zijn de bezwaren dat veel landbouwgronden langs de Dinkel onnodig in het Natura 2000-gebied zijn opgenomen, in belangrijke mate weggenomen. Hierdoor is de omvang van het langs de Dinkel begrensde gebied met ongeveer de helft verkleind (in totaal ruim 300 ha landbouwgronden verwijderd).

Een inspreker is van mening dat de geselecteerde habitattypen niet in het Natura 2000-gebied Dinkelland voorkomen op de gronden van de inspreker en dat de aanwezigheid van de rivierdonderpad (H1163) daar niet is aangetoond. De inspreker wil dan ook dat deze gronden buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland worden gehaald.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Van de vier percelen die op naam van de inspreker staan en binnen het aangemelde gebied vallen (8,5 ha), is er één (1,1 ha) geheel buiten het gebied komen te liggen. Van de tweede (6,7 ha) ligt alleen een strook langs de Dinkel nog binnen het gebied (0,25 ha). Van het derde perceel (0,5 ha) is ongeveer de helft (bosstrook) binnen het gebied gebleven. Het vierde perceel (0,2 ha), onderdeel van bos langs de rivier, is geheel gehandhaafd. Voor de motivering wordt verwezen naar paragraaf 3.3 van de Nota van Toelichting.

Een inspreker mist de ecologische waarde van het gekanaliseerde deel van de Dinkel en merkt op dat volgens het Waterschap dit deel weer in oude staat hersteld moet worden.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Herstel van het meanderende karakter van de Dinkel zal het herstel van de habitattypen (met name stroomdalgraslanden) ten goede komen. Zoals uit de derde antwoord in deze paragraaf blijkt, is de omvang van het gebied aanzienlijk beperkt omdat voor het herstel van habitattypen niet het gehele inundatiegebied van de Dinkel hoeft te worden opgenomen in het Natura 2000-gebied.

Een inspreker is van mening dat het deel bij Huis Singraven, wat voorheen wel begrensd was, binnen de begrenzing hoort, omdat de kamsalamander (H1166) hier voorkomt. Een verbinding leggen tussen kamsalamanderpopulaties in de Natura 2000-gebieden Landgoederen Oldenzaal (050), Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek (047) en die in Dinkelland nabij Huis Singraven wordt volgens de inspreker nu sterk belemmerd.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Landgoed Singraven is uit de begrenzing verwijderd omdat er geen Natura 2000-waarden bleken voor te komen waarvoor dit gebied is aangewezen. Het Natura 2000-gebied Dinkelland is verder niet voor de kamsalamander aangemeld. Betekenis van een gebied als verbindingzone tussen populaties vormt geen reden voor uitbreiding van een Natura 2000-gebied.

Een inspreker vindt dat het Natura 2000-gebied Dinkelland moet worden doorgetrokken naar de rivier de Vecht.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied is op grond van ecologische motieven begrensd aan de hand van de actuele en potentiële ligging van habitattypen en het leefgebied van een soort. De inspreker geeft geen enkele vorm van onderbouwing voor een dergelijke ingrijpende uitbreiding van het gebied. Bovenal ligt het grootste deel van de gevraagde uitbreiding op Duits grondgebied (bij Ootmarsum verlaat de Dinkel Nederland). Duitsland (Land Niedersachsen) heeft langs de Dinkel geen Habitatrictlijngebieden aangemeld.

In het beekdal van de Beneden-Dinkel liggen volgens een inspreker nog resten van de Geele beek welke bovenstrooms Puntbeek en later Sombeek heet. Bij Lattrop voegt de Rammelbeek zich erbij en daar is volgens de inspreker ten onrechte Geele beek neergezet. De inspreker is van mening dat de Geele beek behoud en waar mogelijk ook herstel verdient, omdat uit onderzoek blijkt wat de natuurwaarden voor dit behoud en herstel zijn. Verzocht wordt de Geele beek als zijbeek van de Dinkel minstens tot de Nordhornsestraat als waterlichaam op de kaart aan te geven.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied is begrensd op de actuele (en potentiële) aanwezigheid van habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Inspreker maakt niet duidelijk wat de voorgestelde uitbreiding aan de instandhouding van deze waarden zou kunnen bijdragen.

Een inspreker verzoekt tot opsplitsing van het Natura 2000-gebied Dinkelland in afzonderlijke gebieden, zoals volgens de inspreker oorspronkelijk aangemeld.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De begrenzing van het gebied is in het ontwerpbesluit grotendeels identiek aan de aanmelding (exclusief Singraven) bestaande uit de deelgebieden Dinkel met enkele zijbeken, Punthuizen en Stroothuizen. Er bestaat geen aanmelding waarbij deelgebieden apart zijn opgenomen.

Een inspreker is van mening dat de begrenzing van het Natura 2000-gebied Dinkelland nogal willekeurig lijkt. Bij de grens met de gemeente Dinkelland ligt abrupt de grens; blijkbaar is dit gebied vanuit ecologisch oogpunt niet waardevol genoeg. Dit geldt ook voor andere gebieds- en gemeentegrenzen aldus de inspreker.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De gemeentegrens van Losser ligt op ruim 3 kilometer verder van de noordgrens stroomafwaarts langs de Dinkel dus het is niet duidelijker op welke “abrupte” grens in de zienswijze wordt bedoeld. Verder wordt verwezen naar het antwoord in de derde alinea van deze paragraaf.

Een inspreker wijst op de kleinschaligheid van het gebied en vraagt zich af waarom dit gebied aangewezen is als Natura 2000-gebied. Dit terwijl er volgens de inspreker gebieden zijn die beter geschikt zijn. De inspreker noemt als voorbeeld van te kleine deelgebieden Stroothuizen, Beuninger-achterveld en Punthuizen en geeft aan dat deze weinig toevoegen ten opzichte van grotere gebieden net over de grens. Waterlopen zouden volgens de inspreker zonder de bredere stroomgebiedbegrenzing, voornamelijk als lijnelement, als Natura 2000-gebied aangewezen moeten zijn. De inspreker is van mening dat de te beschermen waarden niet als zodanig in het gebied aanwezig zijn. De inspreker doelt dan vooral op de Elsbeek, De Ruhenbergbeek, de Glanerbeek en de gekanaliseerde delen van de Dinkel.

De zienswijze is niet overgenomen. De gebieden die inspreker noemt (Stroothuizen, Beuninger-achterveld en Punthuizen) zijn zeer waardevol voor verschillende habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied is aangewezen. Voorts wordt opgemerkt dat elke lidstaat verantwoordelijk is voor het eigen deel van de Natura 2000 verplichtingen en niet kan verwijzen naar kwaliteit over de grens. Dat waterlopen met brede stroomgebiedbegrenzing zijn opgenomen vloeit voort uit het feit dat in aangrenzende delen van de waterlopen habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn aanwezig zijn, ofwel ontwikkeld kunnen worden. Het is mogelijk dat sommige gebiedsdelen en waterlopen mindere kwaliteiten hebben maar evengoed zijn deze gebiedsdelen van doorslaggevend belang voor het bereiken van instandhoudingsdoelen waarvoor het totale gebied is aangewezen.

Een inspreker merkt op dat er op de kaart gesproken wordt van zandgrond, terwijl het zware zandgrond/kleigrond betreft.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet duidelijk waar in deze zienswijze op wordt bedoeld. In het ontwerpbesluit komt het woord “zandgronden” alleen voor in de benaming van twee subtypen van habitattypen: “Eiken-haagbeukenbos (hogere zandgronden) subtype A (H9160A)” en “Vochtige heiden (hogere zandgronden) subtype A (H4010A)”. Het begrip “hogere zandgronden” verwijst hier naar de fysisch-geografische regio “hogere zandgronden” dat de hogere delen van Nederland omvat (met uitzondering van het rivierengebied en Zuid-Limburg).

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.

In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstelmogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspanst om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6)

gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor de habitattypen stroomdalgraslanden (H6120) en blauwgraslanden (H6410). Voor deze habitattypen zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult³⁶. In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")³⁷, op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)³⁸ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de

³⁶ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁷ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

³⁸ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Dinkelland een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Twents toeristische product. De meanderende rivier Dinkel is de belangrijkste trekpleister voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden. Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor zwakgebufferde vennen (H3130), vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) en blauwgraslanden (H6410) in dit betreffende gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten³⁹ en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

³⁹ Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000-doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitatypes en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitatypes is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitatypes op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met

Habitatrichtlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypes per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze planningen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden⁴⁰. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker geeft aan dat het Natura 2000-gebied niet logisch is opgebouwd door verschillende losstaande onderdelen als één gebied te benoemen. Zo komen zwakgebufferde vennen (H3130), vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030) uitsluitend voor in Punthuizen en Stroothuizen en zijn de habitatypes omsloten door landbouwgebieden, waardoor er grote maatregelen getroffen moeten worden op de landbouwgrond om knelpunten op te lossen. De inspreker stelt voor enkel de gebieden Punthuizen en Stroothuizen voor het habitatype zwakgebufferde vennen aan te wijzen en de doelstellingen voor vochtige en droge heiden te laten vervallen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het gebied Dinkelland omvat trajecten van de Dinkel met enkele zijbeken en enkele heidegebieden met vennen en schraalland. Tezamen vormen ze in onderlinge samenhang een van de mooiste voorbeelden van een laaglandrivierlandschap met bijzondere ecologische en landschappelijke kwaliteiten. Het doel is om de hele gradiënt van vochtige alluviale bossen (H91E0) en vochtige en droge graslanden naar heiden en vennen als onderdelen van het oorspronkelijke beekdallandschap in stand te houden. Alle drie de genoemde habitatypes zijn aanwezig in het Natura 2000-gebied en de doelstellingen zullen derhalve gehandhaafd blijven (zie ook Nota van Antwoord, paragraaf 3.3). De doelstellingen zullen nagestreefd worden op de locaties met de meeste potentie. In het beheerplan zullen

⁴⁰ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

de doelstellingen uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd. Hierin zullen ook de maatregelen aan de orde komen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren.

Volgens een inspreker komen de stroomdalgraslanden (H6120) slechts zeer beperkt voor langs de Dinkel. Uitbreiding vraagt om zulke grote maatregelen van met name de landbouw, dat dit niet opweegt tegen de aanwezigheid en de potenties voor uitbreiding.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen. Stroomdalgraslanden zijn aanwezig langs de Dinkel, de doelstelling zal derhalve in dit gebied gehandhaafd blijven. Het gebied heeft grote potentie voor herstel van het habitatype dat vroeger over een grotere oppervlakte voorkwam. De doelstelling zal in het beheerplan uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd.

Een inspreker merkt op dat er sprake is van stroomdalgraslanden (H6120) en meent dat er kalkrijke zandgronden wordt bedoeld. Volgens de inspreker is er echter geen sprake van kalkrijke zandgronden, omdat kalk niet wordt toegepast op de aanwezige graslanden, maar alleen op de landbouwgronden. Het zijn dan ook de agrariërs die zorgen voor een kalkbevattende bodem. In het Dinkeldal liggen volgens de inspreker over het algemeen graslanden en dus geen kalkrijke zandgronden. Volgens de inspreker is er juist sprake van lichte, droge zandgronden. De inspreker stelt voor Dinkelland te schrappen als Natura 2000-gebied. Een andere inspreker meldt dat het Dinkeldal een overstromingsgebied is wat slib meebrengt en daardoor niet geschikt is voor de ontwikkeling van stroomdalgraslanden. Bovendien komen volgens de inspreker de in het ontwerpbesluit genoemde soorten steenanjer en grote tijm niet voor langs de Dinkel. Om deze redenen is de inspreker van mening dat het Natura 2000-gebied Dinkelland niet aangewezen moet worden voor het habitatype stroomdalgraslanden en dat voor ontwikkeling van dit habitatype de focus bij de grote rivieren moet liggen.

De zienswijzen zijn niet overgenomen. De vegetatie voldoet aan de definitie van het habitatype stroomdalgraslanden zoals gesteld in het Natura 2000 profielendocument (2008). Het habitatype stroomdalgraslanden komt in het gebied voor op zandige oeverwallen langs de Dinkel en dient als zodanig te worden beschermd. Het gaat om vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. De genoemde soorten steenanjer en grote tijm zijn verwijderd uit de toelichting op het doel.

Een inspreker geeft aan dat heischrale graslanden (H6230) in het Natura 2000-gebied Dinkelland minimaal bijdragen aan de landelijke doelstelling. Volgens de inspreker is er in het ontwerpbesluit aangegeven dat het habitatype omgeven moet worden door droge heiden die volgens de inspreker alleen voorkomen in Punthuizen en Stroothuizen, maar het komt slechts in smalle stroken voor en er is geen uitbreidingsmogelijkheid. Daarom vindt de inspreker dat dit habitatype geschrapt moet worden.

De zienswijze is niet overgenomen. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen. In het gebied neemt heischrale graslanden een positie in de overgangen van het habitatype blauwgraslanden (H6410) naar vochtige heiden (H4010) en droge heiden (H4030). Er zijn in dit gebied inderdaad geen uitbreidingsmogelijkheden, de doelstelling luidt dan ook "behoud oppervlakte en kwaliteit".

Een inspreker geeft aan dat blauwgraslanden (H6410) alleen gekoppeld zijn aan het deelgebied Punthuizen en dat deze in het deelgebied Stroothuizen nog ontwikkeld moeten worden, wat zware maatregelen vraagt buiten het natuurgebied. Gezien de landelijke bijdrage van 2% is het doel volgens de inspreker niet reëel.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen. Blauwgraslanden komen met een redelijke oppervlakte in het gebied voor (2-6% van de landelijke oppervlakte), de doelstelling zal derhalve gehandhaafd blijven. In het Natura 2000-gebied Dinkelland is er potentie om het habitatype uit te breiden. In het beheerplan zal de doelstelling uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd.

Volgens een inspreker staat in het Lijstdocument (2004) dat geen gebieden aangemeld worden voor pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) in een subtype op plagplekken in vochtige heiden (H4010). Daar het plaggen is gericht op herstel van vochtige heiden en niet het behoud van pioniervegetaties met snavelbiezen gaat de inspreker er van uit dat het hier gaat om een vergissing en dat pioniervegetaties met snavelbiezen geschrapt moet worden uit Natura 2000-gebied Dinkelland.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Volgens het Natura 2000 profielendocument (2008) kan het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen voorkomen in zijn natuurlijke vorm in laagtes, maar ook op plagplekken in de vochtige heiden. De doelstelling zal derhalve gehandhaafd blijven. Omdat het voorkomen op plagplekken van minder belang is dan de natuurlijke vorm, is de ambitie van het doel in principe laag gehouden door behoudoelstellingen te formuleren in die gebieden waar het habitatype beperkt is tot plagplekken, waaronder het gebied Dinkelland.

Volgens een inspreker komen vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) voor minder dan 2% voor in Natura 2000-gebied Dinkelland. Om verbetering van kwaliteit de bereiken zijn volgens de inspreker grote maatregelen nodig. De inspreker stelt dat die maatregelen niet nodig zijn om de gunstige staat van instandhouding van de rivierdonderpad (H1163) te handhaven. Er wordt dan ook het voorstel gedaan om het habitatype vochtige alluviale bossen voor dit gebied te schrappen en het gebied alleen aan te wijzen voor de rivierdonderpad. Een andere inspreker is van mening dat er geen sprake is van een verbeterpunt van vochtige alluviale bossen, omdat dit habitatype niet voorkomt langs de Dinkel.

Beide bovenstaande zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het besluit. Vanuit de Habitatrictlijn heeft Nederland de verplichting om alle in het gebied ten tijde van de aanmelding aanwezige habitattypen aan te wijzen en te beschermen, zie ook Nota van Antwoord, paragraaf 3.3. Het beschermen van de habitattypen die binnen het gebied voorkomen draagt bij aan de realisatie van de landelijke instandhoudingsdoelstelling voor het betreffende habitatype. De doelstelling van vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) is derhalve gehandhaafd. Het leefgebied van de rivierdonderpad wordt overigens beschermd via de instandhoudingsdoelstelling van de rivierdonderpad, niet via de doelstelling van de vochtige alluviale bossen.

Een inspreker is van mening dat de rivierdonderpad (H1163) wordt bedreigd door vervuilde wateren en kanalisatie. De oorzaak van deze bedreigingen liggen echter niet in het gebied en ook is er geen relatie met de uitstoot van ammoniak en het voorkomen van de rivierdonderpad, aldus de inspreker. De inspreker verzoekt de plannen te herzien en het Dinkedal niet aan te merken als Natura 2000-gebied. De inspreker verzoekt daarnaast de plannen met betrekking tot de Dinkel te herzien, omdat het volgens de inspreker om een natuurlijke waterloop gaat zonder enige relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De Natura 2000-gebieden worden aangewezen op basis van ecologische criteria: het voorkomen van waarden die onder de Habitatrictlijn of Vogelrichtlijn worden beschermd is bepalend voor de aanwijzing. Zie voor de selectiemethodiek paragraaf 2.1 van de Nota van Antwoord. In het beheerplan zullen eventuele knelpunten voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstelling en de benodigde maatregelen voor de rivierdonderpad worden uitgewerkt, waarbij ook externe werking wordt betrokken. De Dinkel maakt met zijn natuurlijke waterloop een belangrijk onderdeel uit van het leefgebied van niet alleen de rivierdonderpad, maar ook de beekprik (H1096).

Enkele insprekers zijn van mening dat de rivierdonderpad (H1163) niet voorkomt in de Snoeyinksbeek en verzoeken op de kaart te laten zien waar deze soort voorkomt.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De rivierdonderpad is recent waargenomen op diverse locaties verspreid door het hele gebied, met name in de Dinkel. Ook is de soort recent waargenomen in de monding van de Snoeyinksbeek. Het is voor de ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Een inspreker verzoekt het deel bij Huis Singraven op te nemen binnen de begrenzing omdat de kamsalamander (H1166) hier voor komt. Een inspreker wil graag een instandhoudingsdoelstelling voor de soort toegevoegd zien aan het gebied. De instandhoudingsdoelstelling zou volgens de inspreker dan "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie" moeten zijn.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Het deel bij Huis Singraven is niet binnen de begrenzing opgenomen (zie beantwoording zienswijze in paragraaf 3.2 van deze bijlage C). Er is daarom geen instandhoudingsdoelstelling voor de kamsalamander in het gebied opgenomen.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de bewoners van Oost-Twente. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij⁴¹ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermde natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermde natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermde natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het

⁴¹ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.5 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *"gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag."*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaand gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen⁴², provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar

⁴² Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats⁴³ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Dinkelland is het habitattype zwakgebufferde vennen (H3130) het meest gevoelig voor stikstof⁴⁴.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

Kaderrichtlijn Water

Dinkelland maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Rijn-Delta⁴⁵ dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

⁴³ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

⁴⁴ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport

⁴⁵ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)⁴⁶.

Waar nodig zullen de lokale watereisen en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning

Zie Nota van Antwoord paragraaf 4.5.2.

Grensoverschrijdende gebieden

De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. Er bestaan daarom geen grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden. Wel zijn er Natura 2000-gebieden die aansluiten op Natura 2000-gebieden op Belgisch of Duits grondgebied, waaronder het gebied Dinkelland. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens heen. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.

Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

⁴⁶ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. Men verwijst dan ook naar de Bestuursverklaring Dinkeldal 2000. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van een soort als de rivierdonderpad (H1163). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafspraken"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de "koppelingsafspraken" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier, zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitatype of leefgebied van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het

Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Overijssel. Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrichtlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspent om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De

bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat de "Snoeyinksbeek", tezamen met de aangrenzende terreinen, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat de aan de beek grenzende terreinen in het natuurmonument een directe relatie met de beek hebben;

dat door de afwisselende gesteldheid van deze terreinen ook een grote verscheidenheid in milieufactoren aanwezig is;

dat met name de gevarieerde samenstelling van de bodem en de taluds van de beek, de kwaliteit en temperatuur van het water, de stroming en de afwisseling in substraten bijdragen aan de zeer hydrobiologische waarde van de beek, die onder meer tot uiting komt in het voorkomen van zeldzame insectesoorten en de beschermde vissoort het BERPJE;

dat de in het natuurmonument voorkomende bossen en beekbegeleidende beplanting uit vegetatiekundig oogpunt van belang zijn door het voorkomen van verscheidene typen bos- en plantengemeenschappen;

dat deze bossen en beekbegeleidende beplanting eveneens van grote ornithologische betekenis zijn door hun functie van broedgebied van verscheidene minder algemene tot zeldzame vogelsoorten, waaronder IJsvogel en Houtsnip;

dat het bos aan de bovenloop (het Boerskottenbos) van grote mycologische betekenis is;

dat het natuurmonument uit een oogpunt van natuurschoon van belang is door zijn ligging in en invloed op het afwisselende landschap, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, fraai opgaand geboomte, bossen en een waardevol agrarisch cultuurlandschap;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden en het natuurschoon, maar ook de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de waterhuishouding, het bestaande cultuurpatroon en de ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 27 januari 1982, nr. NLB/GS/GA-50069, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Snoeyinksbeek";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Overijssel ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument de "Snoeyinksbeek" en aangrenzende terreinen, voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Losser, sectie G, nrs. 857 en 1393; sectie H, nrs. 131 ged., 132, 571 ged., 572, 574, 861 ged., 862 ged., 863, 871 ged., 872 ged., 873 ged., 874 ged., 875 ged., 876, 880 ged., 1255 ged., 1256 ged., 1310, 1312, 1315 ged., 1565, 1568 ged., 2589 ged., 3301, 3312 ged., 3313 ged., 3314, 3470 ged., 3624 ged., 3651 ged., 3727 ged., 3729 ged., 3732 ged., 3916 ged., 3994 ged., 4215 ged., 4418 ged., 4601 ged., 4630 ged., 4712 ged., 4744 ged., 4754 ged., 4762 ged., 4763 ged., 5008 ged., 5189 ged., 5193 ged., 5194 ged., 5390, 5426 ged., 5802 ged., 5809 ged., 5813 ged., 5814 ged., 6038 ged., 6039 ged. en 6392 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN105/SN83.
 - II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking moet worden gelezen.
- Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Minister van Landbouw
en Visserij,

w.g. G.J.M. Braks

TOELICHTING

1. Inleiding

De onderhavige beschikking en deze toelichting zijn mede gewijzigd in reactie op de naar aanleiding van de voorgenomen aanwijzing ingediende bezwaren.

Gave beken en beekdalen zijn in Nederland schaars geworden, zo schaars dat de resterende beken met een oorspronkelijk beloop en een natuurlijk karakter als relictten beschouwd moeten worden.

In Twente zijn nog enkele daarvan te vinden, onder anderen de Snoeyinksbeek, een zijbeek en de Dinkel. De Snoeyinksbeek, globaal west-oost stromend, heeft een afwaterende functie voor een deel van de stuwwal van Oldenzaal. De beek meandert door een gevarieerd waardevol agrarisch cultuurlandschap gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, fraai opgaand geboomte, bossen en vochtige graslanden.

De beek is geheel gelegen in de gemeente Losser. De aanwijzing ervan als beschermd natuurmonument in de zin van de Natuurbeschermingswet heeft ten doel een effectieve bescherming te bieden tegen ingrepen, die het oorspronkelijk beekkarakter, nu nog goeddeels intact, teloor kunnen doen gaan. Zoals blijkt uit de bij de beschikking behorende kaart is in het natuurmonument één perceel staatseigendom gelegen. Dit deel zal te zijner tijd afzonderlijk als staatsnatuurmonument worden aangewezen. Het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, deel a, (Beleidsvoor-nemen) rekent de Snoeyinksbeek tot de "biologisch of geomorfologisch waardevolle beken".

2. Begrenzing van het aangewezen gebied

Voorop staat bij de aanwijzing van de Snoeyinksbeek als beschermd natuurmonument, dat de opbouw van het beekprofiel en het beloop van de beek worden beschermd. Dit is de reden, dat de beekloop zelf vanaf de oorsprong in het Boerskottenbos tot aan de uitmonding van de Dinkel, en een strook ter weerszijden daarvan met een breedte van minimaal c.a. 10 meter uit de as van de beek binnen het aangewezen gebied zijn opgenomen. 10 meter is een afstand, waarbinnen de primaire beekloop als zodanig duidelijk herkenbaar is.

Bovendien sluit de breedte van de strook van 10 meter aan weerszijden van de middellijn van de beek aan op de begrenzing, zoals opgenomen in het ontwerp-bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Losser, dat naar verwachting eerdaags ter inzage zal worden gelegd, overeenkomstig het bepaalde in artikel 23, lid 1, van de Wet op de Ruimtelijke Orde-ning.

Deze oeverzone heeft een dermate directe relatie met de beek, dat ze ten behoeve van een effectieve bescherming tot het aangewezen gebied behoort. Als binnen deze zone geen waardebedreigende handelingen plaatsvinden, kan het beekmilieu zijn huidige waarde behouden. Deze waarde is in veel opzichten juist gebonden aan het onregelmatige beloop en de variatie in milieufactoren (zie onder 3).

Bij het aanwijzen van de strook van totaal ca 20 breed speelt ook een rol, dat de beek licht meandert en dus niet steeds hetzelfde beloop heeft. Waar topografische situaties een doelmatige begrenzing vormen, is daarbij aangesloten. Te denken valt aan onder andere (zand)wegen en steilranden. Waar bossen en beekbegeleidende beplanting voorkomen is

de begrenzing in beginsel gebonden aan de bosrand, in die zin, dat de houtopstanden binnen het aangewezen gebied vallen. De relatie tussen beek en houtopstand heeft een wederzijds waardeverhogend effect.

Een tweede motief voor de aanwijzing ligt in de wens dat de waterkwaliteit in de beek niet verslechtert, opdat het huidige fysisch-chemische en biologisch karakter onaangetast blijft. Hiertoe hoeven nauwelijks beperkingen aan het landbouwkundige gebruik te worden opgelegd. Het sinds jaar en dag bestaande gebruik kan worden voortgezet inclusief de in het stroomgebied van de beek normale bedrijfsontwikkeling. Onder "normale bedrijfsontwikkeling" kan o.m. worden begrepen de vrijheid van gewaskeuze op bouwland. Ter voorkoming van eutrofiëring en de daarmee gepaard gaande biologische verarming van het beekmilieu dient het dumpen van drijfmest in het stroomgebied van de Snoeyinksbeek te worden vermeden. Daarbij zal dumpen van organische mest (meer mest op het land brengen dan voor een kwantitatief en kwalitatief goed gewas nodig is) naarmate het dichterbij de beek gebeurt, ernstiger gevolgen hebben.

Verharde wegen, die de beek kruisen, zijn buiten de aanwijzing gelaten, evenals de gronden die binnen het profiel van de aan te leggen Rijksweg 1 vallen. De aanleg van de Rijksweg is dan ook niet aan een vergunning gebonden.

3. Motivering van de aanwijzing

De loop van de Snoeyinksbeek kan weliswaar niet geheel natuurlijk meer worden genoemd, maar het dwarsprofiel is dit in het algemeen wel. Het totale waterregime en de waterkwaliteit zijn zodanig, dat in de beek organismen voorkomen die wijzen op een hoge hydrobiologische kwaliteit. De aan de beek aansluitende gronden zijn voor ca. de helft agrarische cultuurgronden. Het overige deel bestaat uit bos c.q. houtwallen. Over de cultuurgronden wordt opgemerkt dat deze in een aantal situaties voor maximaal landbouwkundig gebruik te nat en te weinig draagkrachtig zijn, en op diverse plaatsen buiten de genoemde bos- en wallengte van de beek voorzien zijn van verspreide beplanting, waaronder solitaire bomen.

De vegetatiekundige betekenis van de houtopstanden varieert afhankelijk van bodemeigenschappen en waterhuishouding. Aanwezig zijn onder meer Eiken-berkenbos, Beuken-eikenbos, Eiken-haagbeukenbos en Elzen-Vogelkersbos, soms zeer fraai ontwikkeld met onder meer Slanke sleutelbloem en Smalle beukvaren. Aan de uitmonding, binnen het overstromingsbereik van de Dinkel, komen voorts doornstruwelen voor, restanten van droge rivierduingraslanden, die onder invloed van bemesting en/of overspoeling met te voedselrijk Dinkelwater weliswaar aan waarde hebben ingeboet, maar niettemin nog zeer belangrijk zijn.

Naast de genoemde vegetatiekundige waarden moet met name de grote mycologische waarde worden genoemd van het bos rond het oorsprongsgebied van de beek, het landgoed Boerskotten.

De ornithologische waarden van het natuurmonument komen tot uiting in de betekenis als broedgebied van de volgende minder algemene tot zeer zeldzame vogelsoorten: IJsvogel, Appelvink, Bonte vliegenvanger, Wielewaal, Kleine bonte specht, Houtsnip, Buizerd, Bosuil, Wespandief en ook de Rode wouw heeft hier gebroed (het enig bekende broedgeval in Nederland).

Meer algemene soorten worden in het gevarieerde beekmilieu regelmatig als broedvogel aangetroffen, zoals Winterkoning, Gekraagde roodstaart, Boomkruiper, Boomklever, Glanskopmeeuw, Zwartkop en Tjiftjaf.

Meerdere malen is de Grote gele kwikstaart langs de Snoeyinksbeek waargenomen.

Het belangrijkste natuurwetenschappelijke aspect van deze aanwijzing is het hydrobiologische belang van de Snoeyinksbeek, dat tot uiting komt door het voorkomen van diverse soorten die gebonden zijn aan koel, zuurstofrijk en min of meer stromend water, zoals de kevers *Platambus maculatus* en *Ilybius fuliginosus* en de steenvlieg *Nemura cinerea*. In wat mindere mate geldt dit ook voor *Agabus bipustulatus* en *Hydroporus memnonius*. Genoemd moet ook worden het voorkomen van het Bermpje, een op grond van de Natuurbeschermingswet beschermde vissoort. De wezenlijke abiotische kenmerken van een laaglandbeek kunnen als volgt worden samengevat:

1. In de beek is het water schoon en zuurstofrijk en verhoudingsgewijs koel;
2. de bodem en taluds zijn onregelmatig van samenstelling en opbouw, dat wil zeggen dat er beschaduwde en zonnige plekken in voorkomen, diepe en ondiepe delen, vlakke en steile tot overhangende taluds, in respectievelijk binnen- en buitenbochten;
3. er is altijd water aanwezig, dat vrijwel het hele jaar stroomt;
4. er is een afwisseling in substraten, zoals zand, slib, stenen en organisch materiaal.

De Snoeyinksbeek voldoet aan deze karakteristiek. Weliswaar staat de beek soms gedeeltelijk droog (met name in de zeer droge jaren als 1959, 1976 en 1982), maar door de onregelmatige opbouw blijven op veel plaatsen poelen en ondiepten over, die fungeren als overzomeringsgebied voor de beekfauna.

4. Gebruik

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd. Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 van de Natuurbeschermingswet bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand tot in details aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen.

Niettemin kunnen de volgende richtlijnen worden aangehouden:

- * In ieder geval niet vergunningplichtig zijn de volgende handelingen:
 - ploegen en inzaaien van bouwland; maaïen; oogsten; mesten, voorzover niet meer mest wordt opgebracht dan voor de agrarische gewassen opneembaar is;
 - het vernieuwen van afrasteringen;
 - maaïen ten behoeve van de schouw;
 - het onderhouden van duikers;
 - dunning van houtopstanden in het kader van het bosbouwkundig beheer van de aangewezen boscomplexen.
- Het betreft handelingen, die worden verricht binnen het sinds jaar en dag plaats vindend gebruik, alsmede regelmatig terugkerende beheers- en onderhoudswerkzaamheden.
- * In ieder geval wel vergunningplichtig zijn de volgende handelingen:
 - het wijzigen van de opbouw van het lengte- en/of dwarsprofiel van de beek alsmede vergravingen van de taluds;
 - het maken van kaden, beschoeiingen, betuiningen, stuwen en duikers;
 - handelingen die wijziging van de waterhuishouding tot gevolg kunnen hebben, zoals begreppelen, wateronttrekking ten behoeve van beregning, het aanleggen van waterlossingen en drainages;
 - het aanbrengen van oppervlakteverhardingen, ophogen, egaliseren en ontgronden;
 - plaatsen en aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voertuigen en onderkomens (waaronder

- bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- het aanbrengen van onder- of bovengrondse leidingen, installaties of apparatuur met bijbehorende werken of werkzaamheden;
- het gebruiken van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen in de beek of op de taluds van de beek, alsmede in de onder deze aanwijzing vallende bossen en andere houtopstanden;
- het aanwenden binnen het stroomgebied van de beek van meer organische mest dan voor een kwantitatief en kwalitatief goed gewas noodzakelijk is.

Handelingen, welke buiten het aangewezen gebied worden verricht maar de omschreven wezenlijke kenmerken aantasten, zijn eveneens aan een vergunning gebonden. Indien bijvoorbeeld in het beekdal min of meer parallel met de beekloop een nieuwe waterafvoerende leiding zou worden gegraven zou dat de watervoering van de Snoeyinksbeek direct beïnvloeden. Daarmee zou worden ingegrepen in de wezenlijke kenmerken van de beek, zodat een vergunning vereist zou zijn.

- * Ten slotte is er een groep van handelingen, waarvan niet bij voorbaat is vast te stellen of een vergunning vereist is, ook omdat de wijze van uitvoering kan verschillen.

Hieronder vallen vormen van recreatiebeoefening, het rooien van houtopstanden op de aangewezen bosgronden en in de aangewezen landschapselementen, het verrichten van achterstallige onderhoudswerkzaamheden aan de beek, het achterlaten of opslaan van voorwerpen of afval, stoffen, specie, bagger, materialen, hulpstoffen of producten van het agrarisch bedrijf en handelingen die de waterkwaliteit aantasten.

In dergelijke gevallen zal de consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer in Overijssel behulpzaam zijn bij de beoordeling van de vergunningplichtigheid.

5. Beheersplan

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met eigenaren en gebruikers van het beschermd natuurmonument een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan, dat tot doel heeft het behoud of herstel van de natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis, heeft als gevolg, dat voor handelingen die neergelegd zijn in het beheersplan, geen vergunning op grond van artikel 12 hoeft te worden aangevraagd.

Bij de vaststelling van een beheersplan, waaraan voor betrokkene kosten of lasten zijn verbonden, die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijner lasten behoren te komen, kan op zijn verzoek een uitkering worden toegekend.

6. Planologische situatie

a. Streekplan Twente

De aanduidingen, welke op de plankkaart van het op 25 mei 1966 vastgestelde Streekplan Twente zijn ingetekend in het dal van de Snoeyinksbeek, zijn de volgende:

- * Natuurgebied, voor het gedeelte vanaf de oorsprong van de beek tot aan ongeveer de Veldmatenweg.
- * Landschappelijk waardevol landbouwgebied, vanaf ongeveer de Veldmatenweg tot aan de Luttersestraat.
- * Natuurmonument voor het loofbos gelegen ten oosten van de Luttersestraat over een afstand van $\pm$ 500 meter.
- * Landschappelijk waardevol landbouwgebied, tot aan de Denekampdijk.

* Natuurmonument voor een deel oostelijk van de Denekamperdijk tot aan de monding van de Snoeyinksbeek in de Dinkel.
Deze opsomming weerspiegelt het in landschappelijke en natuurwetenschappelijk opzicht waardevolle karakter van de Snoeyinksbeek. De Snoeyinksbeek valt in het voorontwerp Streekplan d.d. november 1982 geheel in de zone-aanduiding "Landelijk gebied III", welke wordt omschreven als: "Gebieden, die in het algemeen in landbouwkundig gebruik zijn met grote natuur- en/of landschapskwaliteiten". Bescherming van natuur en landschap wordt van groot belang geacht. Afzonderlijke aandacht krijgen in het voorontwerp de natuurlijke (en potentieel natuurlijke) beken: "Deze beken komen voor handhaving van de kwaliteiten in aanmerking". Op een afzonderlijke kaart van deze (potentieel) natuurlijke beken is de Snoeyinksbeek aangeduid.

b. Bestemmingsplan "Losser-Buitengebied"

Het plan werd vastgesteld op 22 februari 1972.

Gedeputeerde Staten van Overijssel keurden het gedeeltelijk goed op 15 mei 1973, besluit no. 274, afd. 2.

Onherroepelijk werd het plan door het Koninklijk Besluit nr. 30 van 16 november 1977.

De bestemmingen, zoals uitgetekend op de plankaart, geven een even gevarieerd beeld (zie bijlagen):

- * De beekloop in het Boerskottenbos draagt de bestemming agrarisch gebied van grote landschappelijke waarde.
- * Tot natuurmonument zijn bestemd het eigenlijke dal van de Dinkel, inclusief de monding van de Snoeyinksbeek, een strook ten noorden van de beek en ten oosten van de Luttersestraat, over een afstand van + 900 meter, alsmede een deel van het beekdal over een afstand van + 150 meter, gelegen oostelijk van de Veldmatenweg.
- * Tussenliggende delen dragen agrarische bestemming met verschillende kwalificaties: agrarisch gebied, agrarisch gebied van landschappelijke waarde, agrarisch gebied van grote landschappelijke waarde.

De bestemmingen zijn in zoverre sterk versnipperd, dat de eenheid die de Snoeyinksbeek vormt, niet in de bestemmingsregeling tot uiting komt. Na de goedkeuringsprocedure resteert een sterk verminkte bestemmingsregeling, aangezien aan grote delen van de voorschriften (onder meer het aanlegvergunningstelsel) goedkeuring werd onthouden.

c. Vorbereidingsbesluit

Op 15 juli 1982 heeft de Raad van de gemeente Losser een voorbereidingsbesluit vastgesteld voor het buitengebied.

De Snoeyinksbeek valt binnen het gebied waarvoor een aanlegvergunningvereiste geldt voor diverse werken en werkzaamheden die de natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde van de beek kunnen aantasten.

d. Bestemming "Rijksweg 1" gemeente Losser

De aanleg van de Rijksweg 1 ten zuiden van Oldenzaal en de Lutte, zal aanzienlijke veranderingen te weeg brengen aan de bovenloop van de Snoeyinksbeek. Het Ontwerp-Rijkswegenplan 1982 voorziet, dat met de uitvoering der werkzaamheden vóór 1990 een aanvang wordt gemaakt. De gemeenteraad van Losser heeft de aanleg planologisch mogelijk gemaakt door de vaststelling van het bestemmingsplan Rijksweg 1, dat thans ter goedkeuring ligt bij Gedeputeerde Staten van Overijssel. Het Boerskottenbos zal door Rijksweg 1 worden doorsneden.

Volgens het voorstel van het Staatsbosbeheer aan Rijkswaterstaat is het in verband met de natuurwetenschappelijke belangen noodzakelijk dat onder andere de Snoeyinksbeek de Rijksweg onbelemmerd kan kruisen, i.c. door middel van een duiker. Bij de aanleg van de berm-sloten zal met de consultant Natuurbehoud bezien worden hoe voorkomen kan worden dat in de winter pekelwater in de beek terecht komt.

e. Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, deel a (Beleidsvoornemen)

Paragraaf 6.4.4.4. van het Structuurschema vraagt bijzondere aandacht voor de laaglandbeken. De instandhouding van de nog resterende biologisch en/of geomorfologisch waardevolle beekdalen en beken wordt van essentiële betekenis geacht. Op kaart 4 (p. 252) van het Structuurschema staat de Snoeyinksbeek aangewezen als "biologisch of geomorfologisch waardevolle beek".

In paragraaf 6.4.4.4. op pagina 159 onderaan wordt expliciet gesproken over mogelijke toepassing van de Natuurbeschermingswet op waardevolle agrarische cultuurlandschappen (W.A.C.'s). Bij de omschrijving van de W.A.C.'s worden onder meer beken en beekdalen genoemd.

Gewezen wordt op de verantwoordelijkheden van de waterschappen in deze. In paragraaf 7.2 van het Structuurschema is te lezen, dat waterschapsbesturen bij de behartiging van de hun toevertrouwde taak alle hierbij betrokken belangen, waaronder die van natuur- en landschapsbehoud, zorgvuldig dienen af te wegen.